

АНТРОПОЦЕНТРИЗМ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ТА УКРАЇНОМОВНОЇ ПРЕСИ

Марковська А.В.

Миколаївський національний аграрний університет

Антропоцентрична настанова на вивчення мови – результат розвитку ідей і поглядів видатних мовознавців і філософів: В. Фон Гумбольдта [7], О. Потебні [21], Л. Вайсгербера [3] та ін. Антропоцентричний підхід як загальний стиль мислення у всіх сферах пізнання здобуває все більше визнання в працях сучасних лінгвістів: О.В. Забуранна (2003)[10], Е.А. Селіванова (2006) [22], М.Ф. Алефиренко (2008) [1], К.І. Мізін (2009) [16]. В. фон Гумбольдт [7] виклав власну філософію мови у праці «Про мову каві на острові Ява» в теоретичному вступі «Про різноманітність будови людської мови та її вплив на духовний розвиток людства», теоретико-методологічною основою якої є антропологічний підхід до мови, за яким вивчення мови слід здійснювати у тісному зв'язку зі свідомістю і мисленням людини, її культурою, духовним життям.

Мета статті дослідити фразеологізми сучасної преси двох неспоріднених мов на матеріалі сучасної німецькомовної та україномовної преси, виявивши їх антропоморфну природу та з'ясувати особливості антропоцентризму у фразеологізмах на позначення об'єктивних категорій.

Загальна тенденція гуманізації наукового знання сприяла усвідомленню лінгвістами того, що аналіз мовних явищ та фактів не може бути об'єктивним, якщо не вийти за межі мови, якщо не звернутись до її творця і носія – людини (Н.Д. Арутюнова [2], В.І. Постовалова [19] та інші). Для сучасної антропологічної парадигми властиве вивчення мовних явищ та їх функціонування у зв'язку із виявами людського чинника в мові, одним із яких визнають антропоцентризм.

Дослідження функціонально-семантичних особливостей фразеологізмів, об'єднаних у групи на основі наявності в їхньому складі компонентів, що генетично належать до певного тематичного ряду лексем, неодноразово ставали об'єктом аналізу багатьох дослідників. Так, наявність у складі фразеологічних одиниць (далі – ФО) компонентів, що є назвами частин людського тіла, стала підставою для об'єднання таких ФО у тематичну групу так званої соматичної фразеології (І.П. Задорожна [11], Б.І. Лабінська [12], І.Ю. Скрипнік [24], Л.Т. Цапулич [27]). Фразеологізми з компонентом, що є власною назвою, утворюють окрему групу ономастичної фразеології (Н.С. Лалаян [13]). Фразеологізми, до складу яких входять лексеми тваринної або рослинної тематики, розглядаються відповідно як анімалістична (Л.Г. Олексишина [18]) та флористична фразеологія (О.В. Шарая [28]). Виділяють також нумеративну фразеологію (Є.А. Григор'єва [6], Д.А. Скоробутов [23]) на основі наявності в ній компонентів-числівників і біблійну (І.Б. Дубровська [9], О.М. Лисенко [14]),

«будівельним матеріалом» для якої стали окремі вислови і тексти, тематично пов'язані зі Святим Письмом, та деякі ін.

Аналогічної думки у своїх наукових розвідках дотримуються дослідники: М.В. Гамзюк [4], Н.Б. Головіна [5] у своїх дослідженнях фразеологізмів зі значенням побажання в німецькій та українській мовах та О.І. Потапова [20] у своїй розвідці про когнітивні аспекти метафоризованих лексико-фразеологічних номінацій неправди та обману в сучасній англійській мові.

Також, наприклад, Н.Б. Дем'яненко [8] вивчає фразеологізми для позначення інтелектуальних рис людини у польській мові, О.В. Забуранна [10] розкриває особливості антропоцентризму фразеологічної семантики у різних мовах, М.М. Літвінова [15] досліджує семантичні властивості фразеологічних одиниць зі значенням рис характеру людини на матеріалі німецької мови.

Наприклад, М.В. Гамзюк установив сфери об'єктивної дійсності, які відображаються фразеологічним фондом мови залежно від кількісних параметрів ФО. На цій підставі він виділив чотири групи об'єктів позамовної дійсності: **високофразеологічні** (бажання, дії, почуття, афекти, тощо), **середньофразеологічні** (рослини, тварини, людина, фізіологія), **низькофразеологічні** (простір, положення, форма) та **нефразеологічні** (неорганічна природа, речовини, писемність, науки, мистецтво, техніка). Дослідник зауважив, що кількісна перевага на боці «високофразеологічної» почуттєвої сфери свідчить про антропоморфну вибірковість природи фразеології.

Виділення людиною себе з оточуючого світу, усвідомлення нею свого особливого місця в цьому світі на противагу іншим нелюдським істотам чи неживим явищам, предметам породило антропоцентричність мислення і мови. До фактів виявлення антропоцентричного принципу та критеріїв поділу фразеологізмів в мові можна віднести: 1) різні лексеми на позначення реалій, що властиві і людині, і тваринам (обличчя / морда, рука / лапа, і. ін.); 2) виділення категорії істот / неістот; 3) перенесення людиною властивостей свого внутрішнього світу на реалії зовнішнього світу (антропоморфізм семантичної системи мови), що О.О. Потебня називав «людинообразністю людської думки» (О. Потебня [21, с. 134]).

Отже вивчення панорами критики попередніх досліджень (а саме дослідження О.О. Потебні [21] та М.В. Гамзюка [4]) та аналіз прикладів зібраного матеріалу фразеології преси дозволив зробити наступні висновки: антропоцентризм фразеології сучасної преси – це спрямованість фразеологічних одиниць на позначення світу людини. Завдяки антропоцентричній природі фразеологізмів сучасної преси виділяємо у зібраному корпусі прикладів такі типи антропоцентричних ФО німецькомовної преси: **широкоантропоцентричні, середньоантропоцентричні та малоантропоцентричні** у сучасній німецькомовній та україномовній пресі. Критерії поділу фразеологізмів та їх вибір на матеріалі сучасної німецькомовної та україномовної преси представлено згідно значення стрижневих компонентів фразеологічного звороту.

До **широкоантропоцентричних** відносяться ФО:

1. Стрижневі компоненти яких окремо від повного значення фразеологічного звороту означають бажання, дії, почуття людини тощо:

а) бажання.

Наприклад, у сучасній німецькомовній пресі фразеологізм *du kannst/der kann usw. mir/mich [mal]* – Ausdruck der schroffen Ablehnung, der gezielten Nichtachtung [29, S. 433], тобто вираження різкого засудження та неповаги: das 21-jährige amerikanische Wunderkind ... lehnte eine Interview-Anfrage mit den schönen Hinweis “*Die können mich mal ...*” ab (NZZ, 10.04.1998, S. 14).

Наприклад, у сучасній україномовній пресі фразеологізм *ідея-фікс* означає «невідступну, настирливу думку» [26]: відлуння словесних ляпасів, якими вони публічно обмінювалися протягом передноворічних тижнів, викотилося далеко за межі країни, поховавши останні надії ввійти найближчим часом до європейської спільноти, не кажучи вже про президентську *ідею-фікс* – НАТО (ЮВ, № 1-2 (705-706), 3-16 січня 2009, с. 2);

б) дії.

Наприклад, сучасна німецькомовна преса *per Anhalter fahren* – als Tramper fahren [29, S. 48], – «їхати попутними машинами» [17, т. 1, с. 34]: im Laufe des späten Sonntagsabends waren die Buben wieder abgehauen und *per Anhalter* nach Schweinfurt *gefahren*, wo sie auf dem Bahngelände herumstromerten (SZ, 11.5.2004, S. 40).

Наприклад, сучасна україномовна преса *покласти край* – «припинити щось» [25, с. 269]: ... цьому давно було пора *покласти край* (ЮВ, № 4 (708), 24-30 січня 2009, с. 9);

в) почуття.

Наприклад, сучасна німецькомовна преса *zum Lachen bringen* – «викликати сміх» [17, т. 2, с. 6]: Bewerbungen, die *zum Lachen bringen*, solche die noch lange in Erinnerung bleiben werden ... (Österreich Spiegel, №38/07, Mai 2007, S. 54).

Наприклад, україномовна преса фразеологізм *волею долі* – «так судила (вирекла, нарекла) доля», тобто «так склалися життєві обставини, які не були заплановані самою людиною» [26]: усім, хто того вечора *волею долі* опинився на Оболонській набережній, яскраві враження були просто гарантовані (УК, №113, 23.06.2010, с. 24).

2. Фразеологізми преси, утворені на основі культової лексики, що у своєму значенні синтезують релігійну оцінку людини.

Наприклад, фразеологізм із сучасної німецькомовної преси *sein Kreuz tragen* – «нести свій хрест» [17, т. 1, с. 410]: Das kann durchaus sein. Ich muss *mein Kreuz tragen*, und zwar so dass mein Umfeld einen glücklichen Christoph Daum erlebt (Stern 51, 2004, S. 184).

Наприклад, фразеологічний зворот з україномовної преси *перекласти свої гріхи на інших* – «свої помилки дати виправляти іншим людям» [26]: коматозний стан підсумовується відсутністю чіткого порядку її формування. Ситуація безладу, либонь, всіх влаштовує. Легше *свої гріхи на інших перекласти* (ЮВ, № 6 (710), 7-13 лютого 2009, с. 3).

До середньоантропоцентричних відносяться:

1. Соматичні фразеологізми (фразеологічні звороти, стрижневі компоненти яких конкретизують людину, окремі частини її тіла):

а) голова.

Наприклад, сучасна німецькомовна преса *den Kopf frei haben* – «мати вільне, незалежне мислення, бути вільним від усякого клопоту»: *Karriere machten dagegen die Menschen, die den Kopf frei hätten, ehrlichen Mut, visionäre Kraft und Durchsetzungsfähigkeit zu entwickeln* (FAZ, 21.04.2007, S. 5).

Наприклад, фразеологізм у сучасній україномовній пресі *склали свої голови* – «загинули в боротьбі» [25, с. 130]: тож хочу розповісти про короткий, але славний бойовий шлях моїх земляків і родичів, які жили для України, боролися за неї і *склали* свої буйні *голови* за її Незалежність (Нація і держава, 1 серпня 2006, с. 6).

б) очі.

Наприклад, у сучасній німецькомовній пресі фразеологізм *unter vier Augen* – (in Bezug auf ein Gespräch) zu zweit, im Vertrauen, ohne weitere Zeugen [29, S. 77], «віч-на-віч», «сам на сам» [17, т. 1, с. 59]: zunächst *unter vier Augen*: sagen Sie ihm, dass Sie sein Verhalten weder gutheißen noch tolerieren, und im Zweifel juristische Schritte einleiten (Wirtschaftswoche, 3.03.2008, S. 9).

Наприклад, фразеологізм у сучасній україномовній пресі *як більмо на оці* означає бути для когось ніби-то перепоною, перешкодою або завадою [25, с. 49]: зайве говорити, що видання, які користуються цією пільгою, для очільників видавництва – *як більмо на оці* (ЮВ, №7 (711), 14-20 лютого 2009, с. 14);

в) рука.

Наприклад, *das leichter von der Hand geht* – «проходити більш успішно, легше» [17, т. 1, с. 307]: ihr Professor den Strukturplan Ihrer Abschlußarbeit, sollten Sie nicht zunächst einmal mit dem ersten Kapitel beginnen ... , nur weil Ihnen *das leichter von der Hand geht*, und die dringendere Arbeit auf unbestimmte Zeit verschieben (FAS, 24.6.2007, S. 11).

Наприклад, в україномовній пресі фразеологізм *нагріти руки* – «нечесно, незаконно збагачуватися, наживатися»: у 2003 році генеральний директор і президент будівельної компанії вирішив *нагріти руки* за рахунок співвітчизників (ЮВ, № 7 (711), 14-20 лютого 2009, с. 5).

д) нога.

Наприклад, у сучасній німецькомовній пресі фразеологізм *die Füße wund laufen* – «збитися з ніг розшукуючи кого-н.» [17, т. 1, с. 239]: um in der Berufswelt wieder Tritt zu fassen, *lieft sich David Klammt die Füße wund* (Wirtschaftswoche, 8.7.2004, S. 7).

Наведемо приклад з україномовної преси, *відчуття землі під ногами* (*відчуття землі під ногами*) – «почувати себе впевненим у своїх силах» [26]: знання історії *дає відчуття землі під ногами* [заголовок] (День, №48, 19 березня 2010, с. 7).

2. ФО, в основі яких лежать компоненти, що означають назви різних тварин або їх окремі частини тіла.

Одним із цікавих прикладів фразеологізмів сучасної німецькомовної преси у цій сфері є *alte Hasen* (in ihrem Metier erfahrene Menschen) – порівняння людських здібностей зі старим зайцем («стріляний горобець, обстріляний звір» [17, т. 1, с. 312]), у нашому корпусі зафіксовано 17 прикладів уживань зазначеного фразеологізму: *die Reaktion der Berater: Sie entwickelten eine Schultung, in der so genannte “Betriebsmanager Qualität” ausgebildet werden – alte Hasen, die dann sowohl ihr neues Wissen als auch ihre jahrelange Berufserfahrung in die Unternehmen einbringen* (Focus 13 / 2004, S. 25).

Наприклад, в україномовній пресі фразеологізм *перша ластівка* – «перші ознаки появи чогось» [25, с. 292]: *Перша ластівка* [підзаголовок] (УК, №107, 15.06.2010, с. 4).

3. Фразеологізми, стрижневі компоненти яких конкретизують реалії рослинного світу:

а) дерева або рослини.

Наприклад, у німецькомовній пресі фразеологічний зворот *die Bäume wachsen nicht in den Himmel* означає “jeder Erfolg hat seine Grenzen” [29, S. 98] – «вище голови не стрибнути» [17, т. 1, с. 79]: *dies wirft die Frage auf, wie nachhaltig diese Erstarkung wirklich ist, zumal die Eindrücke der drastischen Korrekturen von 1997 noch relativ frisch sind und man spätestens seit dem Einbruch weiß, dass auch in den Tropen die Bäume nicht in den Himmel wachsen* (NZZ, 17.03.2000, S. 10).

Наприклад, у сучасній україномовній пресі фразеологізм *зарости будьяками* означає «сильно розповсюдитися, безконтрольно розростатися, збільшуватися» [26]: *остання в очах пересічних громадян заросла будьяками корупції* (ЮВ, № 1-2 (705-706), 3-16 січня 2009, с. 2);

б) овочі та фрукти.

Наприклад, у сучасній німецькомовній пресі фразеологічний зворот – *Äpfel mit Birnen vergleichen* (völlig verschiedene Dinge miteinander vergleichen, Unvereinbares zusammenbringen [29, S. 55]) має значення «порівнювати зовсім різні речі»: *durch die Reihung und Gegenüberstellung der Arbeiten ergeben sich dabei äußerst interessante Perspektiven ... Jedoch stellt sich bald das Gefühl ein, hier würden Äpfel mit Birnen verglichen* (NZZ, 18.07.2001, S. 23).

Наприклад, в україномовній пресі крилатий вислів *яблуко розбрату* («причина суперечок між кимось» [25, с. 616]) своїм корінням сягає грецької міфології: Сімдесятирічний каштан – *яблуко розбрату* сусідських війн [заголовок] (Високий замок, 28.02.2011).

Малоантропоцентричні характеризуються такими ФО, у структуру яких входять слова, що окремо від фразеологізму означають:

1. явища природи, наприклад, вітер, дощ тощо.

Фразеологізм у сучасній німецькомовній пресі *der Wind dreht sich* (die Verhältnisse ändern sich [29, S. 873]) має значення «ситуація зміниться, так, як змінюється вітер»: ... *desto attraktiver werden Aktien. Doch Vorsicht. Der Wind beginnt sich zu drehen* (Die Z, 19.07.1998, S. 28);

2. неорганічна природа, наприклад, каміння тощо.

Наприклад, у сучасній німецькомовній пресі фразеологізм *beiß auf Granit* – «зустріти рішучий опір», тобто чогось не добитися [17, т. 1, с. 279]: *wer einen anderen dazu bringen will, die eigene Position anzunehmen, beißt oft auf Granit, selbst wenn er den anderen noch so lange verbal bearbeitet (managerSeminare, Juli / August 2004, S. 11).*

Наприклад, в україномовній пресі фразеологізм *гризти граніт науки* має значення «наполегливо оволодівати знаннями» [26]: за словами опитаних викладачів, гінекологам і стоматологам *гризти граніт науки* доводиться з небувалим ентузіазмом, оскільки без розуміння ... (Контракти, № 30, 25.07.2005, с. 4).

3. ФО, в основі яких лежать компоненти, що означають предмети побуту людини (меблі, одяг тощо).

Наприклад, у німецькомовній пресі фразеологізм *unter den Tisch fallen zu lassen* має значення «залишити без уваги, ігнорувати» [17, т. 2, с. 248]: *sie zu vergessen oder gar abschnittlich unter den Tisch fallen zu lassen darf nicht vorkommen (Junge Karriere, 05/04, S. 10);*

Наприклад, фразеологізм *Wo drückt der Schuh?* має значення «Що тебе не покоїть? У чому проблема?» [17, т. 2, с. 456]: *Ausganglage: Schildern Sie die Problemlage: Wo drückt der Schuh? (Managermagazin, August 2004, S. 15).*

В україномовній пресі фразеологізм *зняти шляпу* – «визнати чиюсь правоту, пишатися кимось» [26]: якщо цей газ буде направлено на реекспорт, то нам потрібно *зняти шляпу* перед Юлією Володимирівною (Економічна правда, 23 січня 2009, с. 5).

Наприклад, фразеологізм *цвях у черевіку* означає «щось сильно заважає», тобто є «незручною перепорою» [26]: ідеологічним *цвяхом у черевіку* «Чорноморка» для голови облдержадміністрації явно не була (УК, №111, 19.06.2010, с. 5).

Отже з наведених прикладів можна зазначити, що сприйняття людиною себе як центру Всесвіту зумовило появу антропоцентризму, який усвідомлюється як особливий спосіб пізнання та осмислення суб'єктом оточуючої дійсності. Відтак, антропоцентричний підхід у вивченні ФО має вагоме значення для розвитку сучасного мовознавства.

Антропоцентризм у фразеології сучасної преси – це спрямованість фразеологічних одиниць на позначення світу людини, тому завдяки антропоцентричній природі фразеологізмів сучасної преси. Антропоцентризм – явище мовної онтології універсального характеру, що пов'язане із вужчим поняттям у сфері людського чинника – суб'єктністю мови. За словами О.В. Забуранної, суть антропоцентризму можна сформулювати як «суб'єктність побудови відображальних вербальних категорій» [10, с. 57].

У функціонально неантропоцентричних ФО антропоцентризм виступає принципом концептуалізації, котрий полягає у впливі людини на профілювання фразеологічних понять.

Таким чином, сприйняття людиною себе як центру Всесвіту зумовило появу антропоцентризму, який усвідомлюється як особливий спосіб пізнання та осмислення суб'єктом оточуючої дійсності. Відтак, антропоцентричний підхід у вивченні ФО має вагоме значення для розвитку сучасного мовознавства.

Сприйняття людиною себе як центру Всесвіту зумовлює появу антропоцентризму, що усвідомлюється, як особливий спосіб пізнання та осмислення суб'єктом оточуючої дійсності. Антропоцентризм пронизує усі сфери духовного, соціального життя людини та відображається у засобах масової інформації.

Як свідчать **результати проведеного дослідження** явища антропоцентризму у фразеології на матеріалі сучасної преси двох неспоріднених мов, то сучасна німецькомовна та україномовна преса визначається більшою кількістю широкоантропоцентричних та середньоантропоцентричних ФО. Це є результатом розвитку антропоцентричного підходу під час вивчення когнітивної семантики у загальному мовознавстві. Для ФО україномовної преси більш характерним є вживання фразеологізмів-соматизмів. Цей процес зумовлений антропоморфною природою фразеологізмів і бажанням людини пізнавати світ, бо соматичні фразеологізми є свідченням пізнання мовної картини світу та відображення зв'язку між людиною та мовою.

Дослідження фразеологізмів за генетичною приналежністю їх компонентів до певної тематичної парадигми лексем, як показала практика, є ефективним не лише при з'ясуванні семантичної специфіки цих ФО, а й у виявленні ролі окремих компонентів у їх творенні. Наукові дослідження даного напрямлення мають перспективу для подальшого вивчення та розкриття мовної картини світу.

Література

1. Алефиренко Н. Ф. Фразеология в свете современных лингвистических парадигм : монография / Алефиренко Н. Ф. – Москва : ООО Изд-во «Элпис», 2008 а. – 271 с.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека : учеб. пособие / Н. Д. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 896 с.
3. Вайсгербер Й.Л. Родной язык и формирование духа / Й.Л. Вайсгербер. – М. : Книжный дом «ЛИБРИКОМ», 2009. – 232 с.
4. Гамзюк М. В. Емотивний компонент значення у процесі створення фразеологічних одиниць (на матеріалі німецької мови) : монографія / М. В. Гамзюк. – К. : Видавничий центр КДЛУ, 2000. – 255 с.
5. Головіна Н. Б. Фразеологізми зі значенням побажання в німецькій та українській мовах (лінгвокультурологічний компонент) : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Н. Б. Головіна.– К., 2007. – 22 с.
6. Григорьева Е. А. Структурные, семантические и синтаксические свойства / Е. А. Григорьева. – Челябинск, 1991. – 180 с.
7. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры : монография / В. фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1985. – С. 283.

8. Дем'яненко Н. Б. Фразеологічні одиниці на позначення інтелектуальних рис людини у польській мові / Н. Б. Дем'яненко // Мовні та концептуальні картини світу : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, КНУ. – К., 2002. – Вип. 7. – С. 134–141.
9. Дубровська І. Б. Біблійно-християнська метафора в німецькій мові: номінативний аспект : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / І. Б. Дубровська. – К., 2001. – 20 с.
10. Забуранна О. В. Антропоцентризм фразеологічної семантики (на матеріалі фразеологічних одиниць української, перської, японської мов зі значенням відносного часу) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / О. В. Забуранна. – Л., 2002. – 197 с.
11. Задорожна І. П. Сполучуваність соматизмів у німецькій мові / І. П. Задорожна // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. Вип. 114 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 69–79.
12. Лабінська Б. І. Німецькі фразеологізми з компонентом на позначення фізичного стану людини : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Б. І. Лабінська. – Л., 2004. – 20 с.
13. Лалаян Н. С. Фразеологічні одиниці з ономастичним компонентом у сучасній німецькій мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти : дис. ... канд. наук : 10.02.04 / Н. С. Лалаян. – К., 2008. – 203 с.
14. Лисенко О. М. Дериваційні процеси у німецькій фразеології (на матеріалі фразеологічних біблеїзмів) : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. М. Лисенко. – К., 2000. – 19 с.
15. Літвінова М. М. Семантичні властивості фразеологічних одиниць зі значенням рис характеру людини (на матеріалі німецької мови ХІХ – ХХ ст.) : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / М. М. Літвінова. – Х., 2004. – 20 с.
16. Мізін К. І. Порівняння у фразеології / Мізін К. І. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 240 с.
17. Німецько-український фразеологічний словник / [авт.-уклад. В. І. Гавриць, О. П. Пророченко]. – в 2 т. – К. : Рад. школа, 1981. – Т. 1. – 416 с. ; Т. 2. – 382 с.
18. Олексішина Л. Г. Лексико-семантичні та стилістичні особливості зоонімних художніх порівнянь німецької мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Л. Г. Олексішина. – Чернівці, 2004. – 206 с.
19. Постовалова В. И. Картина мира в жизнедеятельности человека / В. И. Постовалова // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М. : Наука, 1988. – 345 с.
20. Потапова О. І. Когнітивно-семантичні аспекти метафоризованих лексико-фразеологічних номінацій неправди та обману в сучасній англійській мові : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. І. Потапова. – Х., Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Карабіна, 2004. – 19 с.
21. Потєбня А. А. Мысль и язык / А. А. Потєбня // История языкознания ХІХ-ХХ в. в очерках и извлечениях : сб. науч. тр. – М. : Учпедгиз, 1964. – Т. І. – С. 134–142.

22. Селиванова Е. А. Новые подходы к изучению фразеологии в парадигмальном пространстве современной лингвистики / Е. А. Селиванова // Слово. Символ. Текст : сб. науч. тр. [под общ. ред. Е. С. Снитко, Л. П. Дядечко]. – К. : КНУ им. Т. Г. Шевченко, 2006. – С. 149–156.
23. Скоробутов Д. А. Сопоставительный анализ квантитативных фразеологических единиц в современных западноевропейских языках: французском, итальянском, испанском и португальском : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.05 / Д. А. Скоробутов. – М., 2004. – 233 с.
24. Скрипник І. Ю. Соматичні фразеологічні одиниці із значенням інтерперсональних відносин: структурно-семантичні та функціональні характеристики : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / І. Ю. Скрипник. – Х., 2009. – 228с.
25. Сучасний фразеологічний словник української мови / [уклад. А. П. Яреценко, В. І. Бездітко, О. В. Козир]. – Харків : Торсінг плюс, 2010. – 640 с.
26. Фразеологічний словник української мови / [Електронний ресурс, електронний словник "Словopedia"]. – Режим доступу до слов. : <http://slovopedia.org.ua>
27. Цапулич Л. Т. Семантична структура іменників середньобаварської богемської говірки Закарпаття (на матеріалі зоосемізмів та соматизмів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Л. Т. Цапулич. – О., 2005. – 22 с.
28. Шарая О. В. Национально-культурная специфика немецкой флористической фразеологии : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / О. В. Шарая. – М., 2005. – 205 с.
29. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik 3., überarbeitete und aktualisierte Auflage / [Duden]. – Band 11. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 2008. – S. 95.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Високий замок, 2011.
2. День, 2010.
3. Економічна правда, 2009.
4. Контракти, 2005.
5. Нація і держава, 2006.
6. Урядовий кур'єр (УК), 2010.
7. Юридичний вісник України (ЮВ), 2009.
8. Die Zeit (Die Z), 1998.
9. Focus, 2004.
10. Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung (FAS), 2007
11. Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ), 2007, 2008.
12. Junge Karriere, 2001.
13. Managermagazin, 2004.
14. Neue Zürcher Zeitung (NZZ), 1998, 2000, 2001.
15. Österreicher Spiegel, 2007.
16. Stern, 2004.

17. Süddeutsche Zeitung (SZ), 2004.

18. Wirtschaftswoche, 2004.

Summary

This article is devoted to the problems of Germanic and Ukrainian phraseologisms research in the newspaper style. The article deals with the question of anthropocentrism of phraseologisms in modern press. This article tries to analyze different groups of phraseological units like “wide anthropocentric”, “middle anthropocentric” and “little anthropocentric”. The anthropocentric orientation of phraseological units on the examples from the modern press has been shown. Phraseological units with anthropocentric orientation in modern German and Ukrainian press are characterized with the purpose of studying a language picture of the world.

УДК 81'37:82...А/Я1/7.08

ФОНОВА, БЕЗЕКВІВАЛЕНТНА Й КОНОТАТИВНО-ОБРАЗНА ЛЕКСИКА У СКЛАДІ ПРИСЛІВ'ІВ ІЗ СЕМАНТИКОЮ ПРИКМЕТ ДАЛЕКОСПОРІДНЕНИХ МОВ

Маштакова Н. В.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Постановка проблеми в загальному вигляді, її актуальність та зв'язок із науковими завданнями. Активно ведуться дослідження лінгвокультурологічного потенціалу мов різних етнокультур. Це зумовлено необхідністю гармонізації взаєморозуміння та взаємодії як різномовних так і одномовних етносів. Актуальність обраної теми зумовлена загальними тенденціями сучасних лінгвістичних досліджень до вивчення своєрідності світосприйняття окремого національно-культурного колективу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наприкінці 1950–х рр. теоретики перекладу вперше оцінили культурологічну вагу національних реалій та їхніх назв [14, с. 290; 17, с. 223; 8, с. 169]. Згодом стало зрозуміло, що мовна картина світу народів є корелятом концептуальної й “будується на асоціативній основі, яка розглядається в лінгвістичній диспозиції як актуалізований у свідомості зв'язок між елементами лексичної системи і співвідносними з ними явищами дійсності” [1, с. 20]. Найважливішими лексичними маркерами на цьому рівні, на думку науковців Є. М. Верещагіна, В. Г. Костомарова [2], є фонові, безеквівалентна та образна лексика. Образна лексика, за свідченнями дослідників